

Strasbūras, 2016 11 22
COM(2016) 739 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

Tolesni tvarios Europos ateities užtikrinimo žingsniai

Europos veiksmai siekiant tvarumo

{SWD(2016) 390 final}

1. ĮVADAS. ES DARNAUS VYSTYMOŠI ĮSIPAREIGOJIMAS

Darnus vystymasis jau seniai yra neatsiejama Europos projekto dalis. ES sutartyse įtvirtinti įvairūs jo aspektai – ekonominis, socialinis ir aplinkos – ir reikia atsižvelgti į juos visus. ES yra pasiryžusi vystytis taip, kad dabartinius savo poreikius tenkintų neatimdama galimybės iš ateities kartų tenkinti savuosius. Darnaus vystymosi esmė – suteikti galimybę visiems gyventi oriai, kiek tai leidžia planetos ištekliai, užtikrinant ekonominę gerovę ir našumą, taikias visuomenes, socialinę įtrauktį ir atsakomybę už aplinką.

Šiandienos Europos visuomenės turi spręsti nemažai darnaus vystymosi uždavinių nuo jaunimo nedarbo ir populiacijų senėjimo iki klimato kaitos, taršos, tvariosios energetikos ir migracijos. Spręsti dabartinius uždavinius ir pasirengti ateičiai turime tinkamai atsižvelgdami į pasaulinių pokyčių greitį bei sudėtingumą ir į didėjančios pasaulio populiacijos poreikius. Kad išsaugotume europinį socialinį modelį ir socialinę sanglaudą, turime investuoti į jaunimą, skatinti įtraukų ir tvarų ūkio augimą, mažinti nelygybę ir tinkamai valdyti migraciją. Kad sveikatos priežiūros ir pensijų sistemas padarytume tvaresnes, turime vykdyti atsakingą fiskalinę politiką ir įgyvendinti reformas. Kad išsaugotume savo gamtinį kapitalą, turime kuo skubiau pereiti prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų, klimato kaitai atsparios ir tausiai išteklius naudojančios žiedinės ekonomikos. Tam, kad šie uždaviniai virstų naujomis verslo galimybėmis ir naujomis darbo vietomis, reikia aktyviai dirbti mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje.

Europos Sąjunga yra labai išsivysčiusi ekonomiškai, sukūrusi aukšto lygio socialinę sanglaudą, demokratines visuomenes ir ES sutartyse¹ įtvirtinusi darnaus vystymosi principus, taigi turi tvirtą startinę poziciją ir didelę patirtį. Europos Sąjungos sutartyje² reikalaujama, kad Sąjunga užtikrintų ne tik įvairių sričių savo išorės veiksmų, bet ir išorės veiksmų ir vidaus politikos nuoseklumą.

Dabartinės kadencijos Komisija darnaus vystymosi politiką integravo į svarbius horizontaliuosius projektus ir į įvairių sektorių politiką bei iniciatyvas. ES darnaus vystymosi strategija jau buvo paskelbta 2001 m.³, o 2006 m.⁴ ir 2009 m.⁵ ji peržiūrėta. Nuo 2010 m. darnaus vystymosi politika integruota į strategiją „Europa 2020“⁶, kurią dar kartą patvirtino dabartinės kadencijos Komisija ir kuri orientuota į švietimą ir inovacijas (pažangi), išmetamųjų teršalų kiekio mažinimą, atsparumą klimato kaitai ir poveikį aplinkai (tvari), taip pat į darbo vietų kūrimą ir skurdo mažinimą (intergacinę).

1.1 2030 m. darnaus vystymosi darbotvarkė ir darnaus vystymosi tikslai (DVT)

Darnaus vystymosi srityje 2015-ieji visame pasaulyje buvo itin reikšmingi metai. 2015 m. rugsėjo 25 d. 70-ojoje Jungtinių Tautų Generalinėje Asamblėjoje pasaulio lyderiai priėmė naują visuotinę darnaus vystymosi programą – Darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m. (toliau 2030 m. darbotvarkė)⁷, kurios esmę sudaro darnaus vystymosi tikslai (DVT). Tais

¹ Europos Sąjungos sutarties (ES sutarties) 3 straipsnio 5 dalis ir 21 straipsnio 2 dalis.

² ES sutarties 21 straipsnio 3 dalies antra pastraipa.

³ COM/2001/0264 *final*.

⁴ Europos Vadovų Taryba, DOC 10917/06.

⁵ COM(2009) 400 *final*.

⁶ COM(2010) 2020 *final*.

⁷ JT rezoliucija A/RES/70/1.

pačiais metais priimtas Paryžiaus susitarimas dėl klimato (COP21)⁸, Adis Abebos veiksmų darbotvarkė⁹, kuri yra neatsiejamą 2030 m. darbotvarkės dalis, ir Sendajuje priimta nelaimių rizikos mažinimo programa¹⁰.

ES daug prisidėjo formuojant 2030 m. darbotvarkę. Šis Europos viziją visiškai atitinkantis dokumentas dabar tapo viso pasaulio visuotinio darnaus vystymosi projektu. 2030 m. darbotvarkė rodo šalių pasiryžimą iki 2030 m. visame pasaulyje išnaikinti skurdą ir užtikrinti darnų vystymąsi, nepaliekant nė vieno nuošalyje. 17 darnaus vystymosi tikslų ir 169 susiję uždaviniai yra visuotiniai, aktualūs visame pasaulyje ir tarpusavyje susiję. Darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimas yra bendra visų – išsivysčiusių ir besivystančių – šalių atsakomybė. 2030 m. darbotvarkė tolygiai apima visus tris darnaus vystymosi aspektus – ekonominį, socialinį ir aplinkos – ir rodo, kad pirmą kartą tarptautiniu mastu susitarta, jog taika, saugumas, teisingumas visiems ir socialinė įtrauktis yra ne tik savaime siektini, bet ir nedalomai tarpusavyje susiję.

2030 m. darbotvarkė grindžiama pasauline visų suinteresuotųjų šalių partneryste, jai įgyvendinti turi būti pasitelktos visos įmanomos priemonės ir turi būti numatytas patikimas pažangos stebėjimo ir peržiūros mechanizmas, kuriuo užtikrinama pažanga ir atskaitomybė. Darnaus vystymosi tikslai – tai 17 kokybinių ir kiekybinių uždavinių, kuriuos turime įgyvendinti per ateinančius 15 metų, kad pasirengtume ateičiai ir dirbtume dėl žmogaus orumo, stabilumo, sveikos planetos, teisingų ir atsparių visuomenių ir klestinčios ekonomikos. Jie padės mažinti atotrūkį tarp valstybių narių, tarp visuomenių ir tarp skirtingų pasaulio dalių.

1.2 Tolesni tvarios Europos ateities užtikrinimo žingsniai

ES su visomis savo valstybėmis narėmis yra tvirtai pasiryžusi būti kitiems 2030 m. darbotvarkės ir DVT įgyvendinimo pavyzdžiu, laikydamosi subsidiarumo principo. 2030 m. darbotvarkė paskatins dar glaudžiau derinti ES išorės veiksmus ir kitų sričių politiką ir nuosekliau taikyti ES finansavimo priemones.

Įgyvendindama 2030 m. darbotvarkę ES dirbs dviem kryptimis. Pirmą kryptį, kuri išdėstoma šiame komunikate, – darnaus vystymosi tikslus visiškai integruoti į ES politiką ir dabartinius Komisijos prioritetus, įvertinti esamą padėtį ir nustatyti, kurie darnaus vystymosi klausimai turi būti sprendžiami neatidėliojant. Antra veiklos kryptis – toliau plėtoti mūsų ilgalaikę viziją ir sektorių politikos prioritetus po 2020 m., kad pasirengtume ilgalaikiam DVT įgyvendinimui. Naujoje daugiametėje programoje, galiosiančioje po 2020 m., ES biudžeto asignavimai bus perorientuoti taip, kad būtų siekiama ilgalaikių ES uždavinių.

2. EUROPOS VEIKSMAI SIEKiant 2030 M. DARBOTVARKĖS

2030 m. darbotvarkė – tai galimybė ES savo strateginę kryptį tvirčiau susieti su pasaulio masto veiksmiais, kuriais siekiama tvarios ateities, prie kurių formavimo Sąjunga prisidėjo

⁸ JT sprendimas CP.21 dėl Paryžiaus susitarimo priėmimo.

⁹ JT rezoliucija A/RES/69/313.

¹⁰ Priimta trečiojoje JT pasaulinėje konferencijoje dėl nelaimių rizikos mažinimo, įvykusioje 2015 m. kovo 18 d. Sendajuje (Japonija).

kartu su savo partnerėmis. Daugelyje sričių ES vykdoma politika jau padeda siekti DVT ir jie integruoti į visus dešimt Komisijos darbo prioritetų.

2.1 Kaip Europos politika padeda siekti DVT

Bendra apžvalga, kaip Europos politika ir veiksmais prisidedama prie darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimo tiek ES viduje, tiek per ES išorės veiksmus, pateikiama prie šio komunikato pridedamame tarnybų darbiname dokumente. Jame trumpai apžvelgiama, kokie Europos Sąjungos veiksmai labiausiai prisideda prie kiekvieno iš 17 DVT įgyvendinimo.

Nustatyta, kad vykdant dabartinę ES politiką siekiama visų 17-os tikslų. Įgyvendinti keletą darnaus vystymosi tikslų labai padeda strategija „Europa 2020“. Nors Europa gali pasigirti gerais rezultatais ir pažanga visų tikslų srityse, norint iki 2030 m. įgyvendinti visą 2030 m. darbotvarkę reiks didinti įgyvendinimo pastangas ir toliau vykdyti kryptingus veiksmus.

Konkrečių DVT įgyvendinimo priemonės taip pat priklauso nuo to, kaip tarp ES ir jos valstybių narių paskirstytos atsakomybės sritys.

Vieni iš pagrindinių su DVT įgyvendinimu susijusių veiksmų ES mastu yra tokie:

Siekdama 1 DVT „Panaikinti visų formų skurdą visame pasaulyje“, Europos Sąjunga savo viduje pirmiausia turi, laikydamasi subsidiarumo principo, padėti valstybėms narėms įveikti skurdą, kad jos pasiektų pagrindinį strategijoje „Europa 2020“ nustatytą skurdo mažinimo tikslą, jei krizė sutrukdė tai padaryti.

Siekiant 2 DVT „Panaikinti badą, užtikrinti apsirūpinimą maistu ir geresnę mitybą ir skatinti tvarų žemės ūkį“, pertvarkytoje bendroje žemės ūkio politikoje (BŽŪP) yra trys uždaviniai, kurie tebėra labai aktualūs ir prioritetiniai: perspektyvi maisto produktų gamyba, tvarus gamtos išteklių valdymas bei kova su klimato kaita ir subalansuotas teritorinis vystymasis. Pertvarkyta bendra žuvininkystės politika taip pat padės užtikrinti tvarų maisto tiekimą vykdant tausią žvejybą ir akvakultūrą. Per Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondą ES padeda valstybėms narėms labiausiai skurstančius asmenis aprūpinti pakankamu kiekiu saugaus ir maistingo maisto. Minėtą politiką papildo maisto ir mitybos saugumo srities moksliniai tyrimai ir inovacijos, pavyzdžiui, iniciatyva „FOOD 2030“.

Siekdama 3 DVT „Užtikrinti sveiką gyvenseną ir skatinti visų amžiaus grupių gerovę“, ES papildo valstybių narių veiksmus – priima teisės aktus ir kitas iniciatyvas dėl visuomenės sveikatos, sveikatos priežiūros sistemų ir su aplinka susijusių sveikatos problemų (įskaitant oro kokybę, chemines medžiagas ir atliekas). Sveikata svarbi ne tik žmonių asmeninei gerovei, bet ir tvariai ekonomikai – nuo jos priklauso dalyvavimas darbo rinkoje ir našumas¹¹. Komisija padės valstybėms narėms pasiekti DVT tikslus, visų pirma sumažinti mirtingumą nuo lėtinių ligų, užtikrinti kokybišką sveikatos priežiūrą, sustiprinti gebėjimus vykdyti pasaulinių sveikatos grėsmių (įskaitant atsparumą antimikrobinėms medžiagoms) prevenciją ir jas valdyti, likviduoti ŽIV/AIDS ir tuberkuliozę (bei sumažinti sergamumą hepatitu) ir įgyvendinti Tabako kontrolės pagrindų konvenciją.

¹¹ Būsimame leidinyje „OECD/EU's Health at a Glance: Europe 2016“ („EBPO/ES sveikata trumpai: Europa 2016 m.“) teigiama, kad, nors nuo praeito amžiaus dešimtojo dešimtmečio pradžios europiečių tikėtina gyvenimo trukmė pailgėjo 7 metais, daugelyje ES valstybių sveiko gyvenimo trukmė nepailgėjo.

Siekdama 4 DVT „Užtikrinti įtraukų ir vienodą kokybišką švietimą ir visiems suteikti mokymosi visą gyvenimą galimybių“, strategijoje „Europa 2020“ ES nustatė pagrindinius anksti mokyklą palikusią asmenų skaičiaus mažinimo ir universitetinio išsilavinimo įgijimo tikslus. Tokiomis priemonėmis kaip lėgūdžių darbotvarkė, savitarpio mokymuisi ir mainams skirta strateginė programa „Švietimas ir mokymas 2020“ ir programa „Erasmus+“ ji aktyviai padeda valstybėms narėms gerinti švietimo ir mokymo kokybę, kad jaunimas turėtų daugiau galimybių.

Kalbant apie 5 DVT „Užtikrinti lyčių lygybę ir įgalinti visas moteris ir mergaites“, lyčių lygybė įtvirtinta ES politinėje ir teisinėje sistemoje nuo pat Europos integracijos pradžios, o siekiant, kad lyčių nelygybės iš viso neliktų, kuriamos ir atitinkamos naujos politikos priemonės. Lygiai taip pat 10 DVT „Mažinti nelygybę šalių viduje ir tarp šalių“ yra esminis ES socialinės darbotvarkės ir sanglaudos politikos elementas.

Aplinkos apsauga labai svarbi ne tik šios, bet ir būsimų kartų gyvenimo kokybei. Keletas DVT yra labai susiję su aplinka, pavyzdžiui, 6 DVT „Visiems užtikrinti tvarią vandentvarką ir galimybę gauti vandens bei sanitarines paslaugas“, 14 DVT „Išsaugoti ir tausiai naudoti vandenynus, jūras ir jūrų išteklius siekiant darnaus vystymosi“ ir 15 DVT „Apsaugoti, atkurti ir skatinti tvariai naudoti sausumos ekosistemas, tvariai valdyti miškus, kovoti su dykumėjimu, sustabdyti dirvožemio blogėjimą ir pradėti jį gerinti ir sustabdyti biologinės įvairovės nykimą“. Pastaraisiais dešimtmečiais aplinka Europoje gerėjo visų pirma dėl to, kad to reikalaujama ES teisės aktais. Juose nustatyti aukšti apsaugos standartai, pavyzdžiui, tokiose srityse kaip vandens kokybė ar gamtos išsaugojimas. Paukščių ir Buveinių direktyvomis saugomos ekosistemas, ir tai, kad saugomų teritorijų tinklas „Natura 2000“ išplėstas iki 18 proc. ES sausumos ploto, yra svarbus laimėjimas. Tačiau norint įgyvendinti ES tikslą iki 2020 m. sustabdyti biologinės įvairovės nykimą ir atkurti bent 15 proc. pažeistų ekosistemų reikia daugiau pastangų. Anksčiau Europos žuvų ištekliai buvo nualinti pernelyg intensyvios žvejybos, o dabar, vykdant griežtai moksliniais duomenimis grindžiamą bendrą žuvininkystės politiką, daugelis išteklių atsikuria. Neseniai priimtame bendrame komunikate dėl tarptautinio vandenynų valdymo¹² išdėstyti veiksmai, kaip užtikrinti vandenynų saugumą, švarą ir darnų valdymą.

Kadangi gamtinis turtas dar nėra tinkamai apsaugotas, ES savo teisėkūros priemonės vis papildė kitomis politinėmis priemonėmis, siekdama „užtikrinti tvarius vartojimo ir gamybos modelius“, t. y. įgyvendinti 12 DVT. Tarp jų – tausaus išteklių naudojimo ir žiedinės ekonomikos veiksmai, kuriais siekiama ekonomikos augimą atsieti nuo išteklių naudojimo ir aplinkos būklės blogėjimo. Siekiant tvaraus vartojimo taip pat reikia atitinkamos vartotojų politikos, kuria būtų didinamas informuotumas ir vartotojams būtų sudarytos sąlygos rinktis turint pakankamai informacijos ir taip prisidėti prie darnaus vystymosi.

Energetikos ir klimato srityje, kuriai priklauso 7 DVT „Visiems užtikrinti prieigą prie įperkamos, patikimos, tvarios ir modernios energijos“ ir 13 DVT „Imtis skubių veiksmų siekiant švelninti klimato kaitą ir jos poveikį“, ES išsikėlė plataus užmojo tikslus iki 2030 m. sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, padidinti energijos vartojimo efektyvumą ir vartoti daugiau atsinaujinančiosios energijos. Be to, politiniame lygmenyje išipareigota 20 proc. ES biudžeto skirti klimato politikai. Komisija jau pasiūlė, kaip sumažinti šiltnamio

¹² JOIN(2016) 49 final.

efektą sukeliančių dujų išmetimą visuose ekonomikos sektoriuose¹³, o netrukus bus pasiūlytas ir iniciatyvų rinkinys, suteiksiantis postūmį sparčiau pereiti prie švariosios energetikos. Šiuo rinkiniu siekiama, kad būtų įgyvendinti energijos vartojimo efektyvumo ir atsinaujinančiosios energijos tikslai ir taip būtų prisidėta prie energetikos sąjungos kūrimo, ypač prie 2030 m. klimato ir energetikos politikos strategijos įgyvendinimo. Minėtos priemonės lems darbo vietų skaičiaus ir ekonomikos augimą, be to, skirtumą netruks pajusti realioji ekonomika.

Socialinėje ir ekonominėje srityje Europos pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategija „Europa 2020“ siekiama, kad 20–64 metų dirbančiųjų užimtumo rodiklis pasiektų 75 proc. ir taip būtų įgyvendinamas 8 DVT „Skatinti nuolatinį, integracinį ir tvarų ekonomikos vystymąsi, visišką ir našų užimtumą bei deramą darbą visiems“. 2015–2016 m. darbo rinka dar labiau atsigavo ir daugelis rodiklių smarkiai pagerėjo. Pavyzdžiui, 2015 m. ES užimtumas (20–64 metų amžiaus) išaugo 0,9 procentiniais punktais ir toliau kilo iki 71,1 proc. 2016 m. antrąjį ketvirtį – taip pasiektas dar didesnis metinis lygis nei buvo iki 2008 m. krizės (70,3 proc.)¹⁴. Tačiau valstybių narių darbo rinkų skirtumai, nors ir mažėja, išlieka dideli, palyginti su laikotarpiu iki krizės, o keliose valstybėse narėse dar neišspręstos jaunimo nedarbo ir neįgaliųjų nedarbo problemos.

Siekiant 9 DVT „Kurti atsparumo infrastruktūrą, skatinti integracinę ir tvarią industrializaciją ir skatinti inovacijas“, Investicijų plane Europai numatytos strateginės investicijos į svarbiausias sritis – infrastruktūrą, mokslinius tyrimus ir inovacijas ir į mažų įmonių rizikos finansavimą. Be to, į infrastruktūrą ir į mokslinius tyrimus bei inovacijas gali būti investuojamos ir Europos struktūrinių ir investicijų fondų¹⁵ lėšos. Iš Europos infrastruktūros tinklų priemonės lėšų finansuojami atsparūs transporto, telekomunikacijų ir energetikos tinklai ir infrastruktūra. Moksliniai tyrimai ir inovacijos, kurių reikia praktiškai visiems DVT įgyvendinti, finansuojami iš bendrosios mokslinių tyrimų ir inovacijų programos („Horizontas 2020“) lėšų. 2016 m. Europos inovacijų diegimo rezultatų suvestinėje ES smarkiai pirmauja ir mūsų uždavinys – išlaikyti šią poziciją.

Kalbant apie 11 DVT „Miestus ir gyvenvietes padaryti įtraukius, saugius, atsparius ir tvarius“, ES miestai, visų pirma Stokholmas, Viena, Londonas, Frankfurtas ir Hamburgas – tai penki iš aštuonių tvariausių pasaulio miestų¹⁶. Miestų plėtros Europos Sąjungoje darbotvarkė – tai jungtinė Komisijos, valstybių narių ir Europos miestų iniciatyva, kuria siekiama sustiprinti miestų dimensiją tiek Europos, tiek nacionalinėje politikoje. Kaip numatyta JT Naujojoje miestų darbotvarkėje, ES stiprina savo miestų atsparumą nelaimių ir su klimatu susijusios rizikos prevencijos priemonėmis. ES Merų paktas dėl klimato ir energetikos – tai principu „iš apačios į viršų“ pagrįsti vietinio ir regioninio masto veiksmai, kuriais siekiama integruotai švelninti klimato kaitos poveikį ir prisitaikyti prie jos ir sykiu užtikrinti saugų ir tvarų energijos tiekimą už prieinamą kainą.

Kalbant apie 16 DVT „Skatinti taikią ir įtraukią visuomenę siekiant darnaus vystymosi, užtikrinti visuotinę teisę kreiptis į teismą ir kurti veiksmingas, atskaitingas, įtraukias

¹³ COM (2016) 500.

¹⁴ Eurostatas.

¹⁵ Europos struktūriniai ir investicijų fondai (ESIF) – tai trys sanglaudos politikos fondai (t. y. Europos regioninės plėtros fondas (ERPF), Sanglaudos fondas (SF) ir Europos socialinis fondas (ESF)), Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai (EŽŪFKP) ir Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondas (EJRŽF).

¹⁶ Arcadis, „Sustainable Cities Index 2016“ (2016).

institucijas visais lygmenimis“, ES jau vykdo atitinkamą politiką ir yra priėmusi teisės aktų, o daugelis bazinių principų įtvirtinti Europos Sąjungos sutartyje ir ES pagrindinių teisių chartijoje. ES siekiai šioje srityje pranoksta šį DVT.

Siekdama *17 DVT „Sustiprinti įgyvendinimo priemones ir atgaivinti pasaulinę darnaus vystymosi partnerystę“* Komisija, glaudžiai bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, iš visų šaltinių, įskaitant privatųjį sektorių, sutelks pakankamas finansines įgyvendinimo priemones, formuos palankias priemones, stiprins pajėgumus, pasitelks mokslą, technologijas, inovacijas ir prekybą, užtikrins politikos nuoseklumą ir formuos partnerystes, kad šis tikslas būtų įgyvendintas geriau. Iškart po JT 2030 m. darbotvarkės priimtoje strategijoje „Prekyba visiems“¹⁷ ES įsipareigojo vykdyti atsakingą prekybos ir investicijų politiką, kad ir šis tikslas būtų įgyvendinamas skatinant darbo vietų kūrimą, darnų augimą ir investicijas Europoje bei už jos ribų.

Be to, kelios ES finansavimo priemonės papildo Europos politiką ir veiksmus ir kompleksiškai prisideda prie DVT įgyvendinimo. Pavyzdžiui, sanglaudos politika (įgyvendinama per Europos struktūrinius ir investicijų fondus) yra ES pagrindinė investavimo politika, kurios tikslas – ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda mažinant atskirų regionų išvystymo skirtumus. Ji padeda įgyvendinti strategiją „Europa 2020“ ir tenkinti skirtingus ES regionų vystymosi poreikius. 2014–2020 m. laikotarpiui jai skirtas 350 mlrd. eurų biudžetas. ES bendroji mokslinių tyrimų ir inovacijų programa „Horizontas 2020“ taip pat yra plataus profilio ir iš jos lėšų finansuojami projektai susiję su įvairiais DVT. Be to, ES įvairiais būdais užtikrina finansinių priemonių ir politikos sinergiją.

2.2. Komisijos 10 prioritetų ir 2030 m. darbotvarkės įgyvendinimas

Dabartinės kadencijos Komisijos politinė darbotvarkė, suformuota po diskusijų su Europos Parlamentu ir įkvėpta Europos Vadovų Tarybos „Strateginės Sąjungos kintančiame pasaulyje darbotvarkės“, yra orientuota į darbo vietų kūrimą, ekonomikos augimą, teisingumą ir demokratinius pokyčius. Dešimt šios darbotvarkės prioritetų skirti svarbiausiems Europos uždaviniams spręsti. Daugelis darnaus vystymosi tikslų yra glaudžiai susiję su šiais uždaviniais, taigi ir su Komisijos darbo pagal dešimt prioritetų tikslais.

Toliau aprašomi svarbiausi DVT ir dešimties prioritetų sinergijos pavyzdžiai. Kai ši DVT ir svarbiausių Komisijos prioritetų sinergija išnaudojama tinkamai, užtikrinamas tvirtas politinis palaikymas ir išvengiama DVT įgyvendinimo politiniame vakuume.

Toliau, 2.3 skirsnyje, aptariami su DVT labiausiai susiję ES išorės veiksmų įsipareigojimai, tarp kurių yra 6 prioritetas dėl prekybos ir 9 prioritetas dėl stipresnio vaidmens pasaulyje.

Didžioji darbų dalis pagal 1 prioritetą („Naujas darbo vietų kūrimo, ekonomikos augimo ir investicijų postūmis“) yra tiesiogiai susijusi su įvairių DVT įgyvendinimu ir padeda spręsti pagrindinius su darniu vystymusi susijusius Europos uždavinius.

Pasaulį ištikus ekonomikos ir finansų krizei, ES labai išaugo nedarbas, ėmė trūkti investicijų ir sumažėjo konkurencingumas. Nerimą kelia ir skurdas bei nelygybė. Jei augimo tempas liks toks, koks yra dabar, ateityje Europos socialinis modelis gali tapti nebepakeliamas.

¹⁷ COM(2015) 497 final.

Visuomenei senėjant ir išliekant dideliame jaunimo nedarbo lygiui, daugelyje valstybių narių smarkiai padidės pensijų išipareigojimai¹⁸ – jau dabar ES vidutiniškai du ekonomiškai aktyvūs asmenys išlaiko vieną neaktyvų asmenį¹⁹.

Todėl nuo šios kadencijos pradžios svarbiausias Komisijos prioritetas buvo paskatinti darbo vietų kūrimą, ekonomikos augimą ir investicijas. Sėkmingas Europos socialinis ir ekonominis vystymasis per pastaruosius 60 metų turi būti tęsiamas kuriant tvarias darbo vietas, atveriančias galimybes ateities kartoms, ir gerinant socialinius aspektus – mažinant skurdą ir nelygybę. Taip Europa užsitikrins ilgalaikį konkurencingumą pasaulio ekonomikoje ir galės išlaikyti europietišką gyvenimo būdą.

Pasaulio konkurencinėje aplinkoje, kurioje ES turėtų konkuruoti ne mažu darbo užmokesčiu, būtina investuoti į kokybišką **švietimą ir mokymą (4 DVT)** ir į jaunimą, kad užsitikrintume tvarų ir integracinį augimą. Šioje srityje daugiausia kompetencijos turi valstybės narės, tačiau siekiant joms padėti turi būti naudojamos visos turimos ES lygmens priemonės, kaip antai programa „Erasmus+“ ir sanglaudos politika. Europos gerovę ir europietišką gyvenimo būdą lemia jos žmonės – didžiausias Europos turtas. 2010–2014 m. visoje ES investicijos į švietimą ir mokymą sumažėjo 2,5 proc.²⁰. Labai svarbu investuoti protingai, kad investicijos padėtų gerinti įgūdžių kokybę ir švietimo bei mokymo sistemas padarytų veiksmingesnes. Kitais metais Komisija imsisi tokių klausimų kaip švietimo modernizavimas, pameistrystės kokybė ir geresnė absolventų karjeros stebėseną. Jaunimo garantijų iniciatyva bus patobulinta, kad taptų geresne priemone investuoti į jaunimą, į jų įgūdžius ir pirmuosius karjeros žingsnius.

Investicijų planas Europai²¹ (pvz., **8, 9, 12, 13 DVT**) turėtų padėti iki 2020 m. sutelkti 500 mlrd. eurų vertės papildomų investicijų į realiąją ekonomiką pasinaudojant Europos strateginių investicijų fondu (EFSI). Prie pirmojo EFSI veiklos etapo sėkmės smarkiai prisidėjo investicijos į kelis strateginius sektorius, tokius kaip švietimas, sveikatos priežiūra, vandentvarka, energetika, transportas ir kita infrastruktūra, pramonė ir žemės ūkis, taip pat į perspektyvias iniciatyvas kaip atsinaujinanti energija, žiedinė ekonomika, klimato kaitos švelninimas ir prisitaikymas prie jos. Antrajam etapui (EFSI 2.0²²) Komisija pasiūlė kiekybinį kryptingų investicijų į klimato srities projektus tikslą (40 proc.). Aukščiausiuoju lygmeniu vykdoma informavimo veikla ne tik paskatins teikti perspektyvius pasiūlymus, kuriais siekiama klimato srities tikslo, bet ir padės užtikrinti, kad būtų vykdomi platesnio profilio tvaraus augimo projektai. Be to, pagal naują pasiūlymą EFSI finansavimą bus galima lengviau suderinti su kitais didžiaisiais finansavimo šaltiniais, pavyzdžiui, su Europos struktūriniais ir investicijų fondais, kai reikės paremti tvarų augimą keliuose sektoriuose visos ES mastu.

Žiedinė ekonomika (6, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15 DVT) – tai virsmo darbotvarkė, turinti didelį naujų darbo vietų kūrimo ir augimo potencialą ir skatinanti tvarius vartojimo ir gamybos modelius. Skirdama dėmesį efektyviam išteklių naudojimui ir atliekų kiekio mažinimui ES įgyja konkurencinį pranašumą ir skatina inovacijas, kadangi pasaulio ištekliai sparčiai senka.

¹⁸ „The 2015 Ageing Report: Economic and budgetary projections for the 28 EU Member States (2013–2060)“ („2015 m. pranešimas apie visuomenės senėjimą. Ekonomikos ir biudžeto prognozės 28 ES valstybėms narėms (2013–2060 m.)“).

¹⁹ Eurostatas.

²⁰ 2016 m. Švietimo ir mokymo stebėsenos biuletenis.

²¹ COM (2014) 903 *final*.

²² COM (2016) 581 *final*.

Taip vietos lygmenyje ji sukuria darbo vietas visų kvalifikacijos lygių darbuotojams ir sudaro sąlygas socialinei integracijai. Perėjimas prie žiedinės ekonomikos – tai Europos šansas modernizuoti ekonomiką – parengti ją ateičiai, sumažinti jos poveikį aplinkai ir padaryti ją konkurencingesnę. Žiedinė ekonomika taip pat reiškia mažesnį anglies dioksido išmetimo lygį, mažesnį energijos suvartojimą ir švaresnį orą, dirvožemį bei vandenį. 2015 m. priimto žiedinės ekonomikos veiksmų plano įgyvendinimas išlieka svarbus Komisijos darbotvarkės prioritetas. Tai patvirtina ir 2017 m. darbo programa.

Europos žiedinės ekonomikos stebėsenos sistema bus parengta 2017 m. Siekiant, kad būtų daugiau investuojama į žiedinę ekonomiką, bus sukurta žiedinės ekonomikos finansavimo paramos platforma. Kita nauja 2017 m. paskelbsima iniciatyva – išsami strategija dėl plastiko. Ja bus siekiama gerinti plastiko perdirbimo ekonominius aspektus ir perdirbimo kokybę, skatinti perdirbimą ir pakartotinį naudojimą, taip pat mažinti (mikro)plastiko patekimą į aplinką. Strategija padės Europos pramonei sukurti ateities plastiką – mažiau priklausomą nuo iškastinio kuro ir padėsiantį sumažinti **jūrų taršą** visame pasaulyje (**14 DVT**). Remiant saugų išvalyto nuotekų vandens naudojimą bus nustatyti minimalieji pakartotinai naudojamo vandens (**6 DVT**) reikalavimai. Prisidedant prie JT uždavinio iki 2030 m. maisto atliekas vienam gyventojui sumažinti perpus, per maisto nuostolių ir maisto švaistymo klausimams skirtą ES platformą bus įgyvendinami su tvariomis maisto sistemomis ir **maisto atliekų** (**12 DVT**) prevencija susiję veiksmai. Taip pat planuojami kryptingi veiksmai, kuriais bus sudaromos palankios sąlygos aukoti maistą, žmonėms vartoti netinkamą maistą saugiai naudoti gyvūnų pašarams gaminti ir veiksmingiau žymėti maisto produktų galiojimo datą.

ES aplinkos teisės aktų įgyvendinimas (**6, 14, 15 DVT**) ir toliau yra būtinas siekiant ilgalaikio tvarumo, be to, jis neatsiejamas nuo kitų platesnių ekonominių ir socialinių uždavinių. Kaip pabrėžta 7-ojoje aplinkosaugos veiksmų programoje, norint, kad mūsų ekonomikos sektoriai, pvz., žemės ūkis, žuvininkystė ar energetika, galėtų teikti savo paslaugas, būtina išsaugoti ir gerinti mūsų gamtos išteklius. Vykdydama Aplinkosaugos įgyvendinimo peržiūros iniciatyvą, Komisija numato griežčiau stebėti aplinkosaugos tikslų įgyvendinimo pažangą ir paskelbs iniciatyvas, dėl kurių pasidarys paprasčiau teikti aplinkos ataskaitas, lengviau kreiptis į teismus, o valstybėms narėms taps lengviau laikytis aplinkosaugos reikalavimų (**17 DVT**).

Ypatingas vaidmuo 2030 m. darbotvarkėje ir bet kurioje kitoje darnios ateities vizijoje tenka **žemės ūkiui** (**2 DVT**), nes jis glaudžiai susijęs su užimtumo, maisto, oro, klimato kaitos, vandens, dirvožemio ir biologinės įvairovės problemomis (**8, 12, 6, 13, 15 DVT**). Taigi Komisija ketina, konsultuodamasi su įvairiomis suinteresuotosiomis šalimis, imtis bendros žemės ūkio politikos paprastinimo ir modernizavimo, kad ši politika labiau padėtų įgyvendinti Komisijos dešimt prioritetų ir darnaus vystymosi tikslus.

Įgyvendindama 3 prioritetą („Atspari energetikos sąjunga ir perspektyvi klimato kaitos politika“) ES priėmė aiškią 2030 m. strategiją ir aktyviai dirba, kad įgyvendintų du su ja susijusius DVT.

ES yra didžiausia pasaulyje energijos importuotoja²³, ir ji neapsaugota nuo tiekimo sutrikimų. Todėl energijos tiekimo saugumas, rinkos integracija, energijos vartojimo efektyvumas ir

²³ Eurostatas ir Tarptautinė energetikos agentūra.

vietinių energijos išteklių, ypač atsinaujinančių, naudojimas labai svarbūs tam, kad sumažintume savo priklausomybę nuo išorės tiekėjų kartu mažindami iškastinio kuro naudojimą ekonomikoje ir skatindami naujus verslo sektorius. Dabar Europa turi padaryti tinkamus sprendimus, nes dėl ekonominių, socialinių ir aplinkosaugos sąnaudų, atsirandančių veikiant suskaidytoms energijos rinkoms, pereiti prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos bus sunkiau. **Energetikos sąjungos** tikslas – užtikrinti įperkama, saugią ir tvarią energiją įmonėms ir namų ūkiams (7 DVT). O siekti šio tikslo skatinama energetinio kooperavimosi ir integracijos būdais. Šioje ES strategijoje ypatingas vaidmuo tenka atsinaujinančiajai energijai ir energijos vartojimo efektyvumui, nes jie vis labiau padeda kovoti su klimato kaita, didinti energijos tiekimo saugumą ir stiprinti ES lyderystę pramonės ir technologijų srityse.

Visuotinėje kovoje su **klimato kaita (13 DVT)** istoriškai reikšmingas įvykis buvo 2015 m. priimtas Paryžiaus susitarimas. Tai buvo viso pasaulio sėkmė ir patvirtinimas, kad ES, pereidama prie klimato kaitai atsparios ir mažo anglies dioksido kiekio technologijomis grindžiamos ekonomikos, eina teisingu keliu. ES išsikėlė plataus užmojo tikslą visos savo ekonomikos mastu iki 2030 m. išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį sumažinti bent 40 proc. Šis tikslas pagrįstas pasaulio prognozėmis, atitinkančiomis Paryžiaus susitarime numatytą vidutinės trukmės planą. ES ir toliau rodys pavyzdį reglamentavimo politikos priemonėmis, skirtomis teršalų išmetimui mažinti, prisitaikymui prie klimato kaitos stiprinti ir nelaimių rizikai valdyti, taip pat sudarydama palankias sąlygas spartesnėms viešosioms ir privačiosioms investicijoms į inovacijas ir visų svarbių sektorių modernizavimą. ES mažataršio judumo strategija padeda kurti konkurencingą ir efektyviai išteklius naudojančią transporto sistemą. Be to, ES šiame aktyviausiai prisidėjo sudarant pasaulinius susitarimus dėl teršalų išmetimo mažinimo aviacijos ir laivybos srityse. Šiuo metu deramasi dėl pasiūlymų paspartinti visų ES ekonomikos sektorių perėjimą prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų²⁴.

Įgyvendinant 4 prioritetą „Stipresnė ir teisingesnė vidaus rinka su tvirtesne pramonine baze“, ypač kuriant kapitalo rinkų sąjungą, pasirinktas naujas ir perspektyvus būdas tvaresniems finansams užtikrinti; jis susijęs su keliais DVT.

Tvarūs finansai (8, 9, 13, 14 ir 15 DVT) yra aktuali tema ne tik Didžiojo dvidešimtuko susitikimuose, bet ir Europoje: naujų sprendimų aktyviai ieško finansų ministrai, reguliuotojai ir pramonės atstovai. Atsižvelgdama į DVT, Paryžiaus susitarimą ir perėjimą prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos, ES nori, kad jos finansų sistema būtų geriau suderinta su jos politika ir prisidėtų prie tvaraus augimo ir investicijų. Todėl **kapitalo rinkų sąjungoje** numatytos tokios konkrečios iniciatyvos kaip žaliosios obligacijos, ilgalaikių investicijų skatinimas ar bankų reguliavimas siekiant mažinti jų riziką. Be to, sukurta sistema, kuria užtikrinama, kad investuotojams būtų suteikta daugiau skaidrumo ir atskleista nefinansinė ir įvairovės informacija, be kita ko, dėl aplinkos, socialinių ir su darbuotojais susijusių aspektų, darbo žmogaus teisės, kovos su korupcija, kyšininkavimo ir kt. Apibrėžus nuoseklią ES tvarių finansų strategiją bus lengviau nustatyti ir eiliškumo tvarka išdėstyti būdus, kaip ES finansų politikos reforma galėtų sudaryti sąlygas viešojo ir privatačio kapitalo srautui į tvarias investicijas ir jį pritraukti.

²⁴ COM(2015) 337, COM(2016) 482 ir COM(2016) 479.

Pirmas Komisijos žingsnis bus sudaryti aukšto lygio ekspertų grupę, kuri patartų, kaip sukurti visaapimančią ir išsamią ES tvarių finansų strategiją, ypatingą dėmesį skiriant iššūkiams, kuriuos finansų sistemai kelia klimato kaita ir aplinkai gresiantys pavojai, ir būtinybei pažaboti finansų rinkas, reaguojant į šiuos iššūkius. Ekspertų grupė taip pat apsvartys, kaip atitinkamos rekomendacijos galėtų būti taikomos ir kitose su tvarumu susijusiose srityse. Ji turėtų padėti ES išlikti tvarių rinkų kūrimo lydere tarptautiniu mastu. Pažangą šioje srityje Komisija įvertins 2017 m. atlikdama kapitalo rinkų sąjungos laikotarpio vidurio peržiūrą.

5 prioriteto („Stipresnė ir teisingesnė ekonominė ir pinigų sąjunga“) įgyvendinimas, ypač Europos socialinių teisių ramsčio kūrimas ir su įmonių socialine atsakomybe susijusi veikla, padeda spręsti darbo XXI amžiuje iššūkius; to paties siekiama ir darnaus vystymosi tikslais.

Šiuo metu, kai sparčiai vyksta ekonominiai, darbo rinkos, socialiniai, demografiniai ir technologiniai pokyčiai, Europoje kaip niekada aktualūs integracinio ir tvaraus augimo, užimtumo ir deramo darbo (**8 DVT**) klausimai. **Europos socialinių teisių ramsčiu** siekiama, kad pokriziniu laikotarpiu socialinio teisingumo aspektas taptų svarbia ES politikos dalimi. Pagrindinių užimtumo ir socialinei politikai taikytinų principų rinkinys padės geriau atsižvelgti į naujas ekonomines, socialines ir demografines tendencijas. Vienas iš veiksnių, didinančių žmogiškąjį kapitalą našumo ir dalyvavimo darbo rinkoje aspektu, yra sveikata. Socialinių teisių ramstis, kaip priemonė mažinti neigiamą socialinį ir darbo rinkos atotrūkį, ypač euro zonoje, padės įgyvendinti ir **1, 3 ir 10 DVT**.

Be to, **įmonių socialinei atsakomybei ir atsakingam įmonių elgesiui** skirtais ES veiksmais privatusis sektorius skatinamas prisidėti prie socialinių ir aplinkosaugos tikslų įgyvendinimo, o kartu ir prie sąžiningo ir tvaraus augimo bei socialinių teisių apsaugos (**8 DVT**). Visose pasaulio tiekimo grandinėse ES politika prisideda prie to, kad būtų tvariau valdomi miškai, kad tekstilės ir laivų perdirbimo sektoriuose būtų sudaromos geresnės darbo sąlygos ir mažiau teršiama aplinka, vyktų kova su neteisėta žvejyba ir prekyba konflikto zonų naudingosiomis iškasenomis bei nykstančiomis rūšimis. Siekdama, kad įmonės elgtųsi atsakingai, Komisija dar intensyviau konkrečiais veiksmais spręs dabartinius ir būsimus socialinius, aplinkos ir valdymo uždavinius. Tai darydama ji remsis pagrindiniais principais ir politikos modeliu, nustatytais 2011 m. Komisijos priimtoje Europos Sąjungos įmonių socialinės atsakomybės strategijoje.

Įgyvendinant 7 prioritetą („Abipusiu pasitikėjimu grindžiama teisingumo ir pagrindinių teisių erdvė“) nuolat vykdomos politikos priemonės, susijusios su teisingumo ir lyčių lygybės DVT.

Norint apginti įstatymo viršenybę ir Sąjungos pagrindines vertybes (**16 DVT**) labai svarbu, kad **teisingumo sistemos** būtų veiksmingos. Be to, tai būtina investicijoms ir verslui palankios aplinkos sąlyga. Per Europos semestrą – ES ekonominės politikos koordinavimo metinį ciklą – ES ragina valstybes nares savo nacionalines teisingumo sistemas padaryti veiksmingesnes.

Lyčių lygybė (5 DVT) yra viena iš pagrindinių Europos Sąjungos vertybių. Jos ištakos – 1957 m. Romos sutartyje nustatytas principas, kad už vienodą darbą turi būti mokamas vienodas užmokestis. Tačiau dar ir dabar, norint geriau išnaudoti moterų talentus, padidinti jų dalyvavimą darbo rinkoje ir ekonominę jų nepriklausomybę, sudaryti sąlygas gauti vienodą užmokestį, pensijas ir eiti vadovaujamas pareigas, kovoti su smurtu dėl lyties ir siekti daugiau

lygybės ES išorės veiksmuose, vis būtina vykdyti aktyvią politiką. Pastaraisiais metais padaryta pažanga, pavyzdžiui, pasiektas didžiausias moterų užimtumo rodiklis (65,3 proc. 2016 m. antrą ketvirtį), kuris pakilo nuo 62,8 proc. 2008 m.²⁵, tačiau užimtumo srityje lyčių atotrūkis tebėra. Nuo 2003 m. iki 2016 m. moterų dalis tarp ES didžiausių biržinių bendrovių valdybos narių padidėjo nuo 8,5 proc. iki 23 proc.²⁶ Vis dėlto užmokesčio ir pensijų srityse tebėra didelis atotrūkis ir nėra jokių ženklų, kad jis mažėtų. Nors moterys sėkmingai išnaudoja švietimo galimybes, 2014 m. jų valandinis darbo užmokestis vis tiek buvo 16,7 proc. mažesnis negu vyrų, o vidutinė pensija buvo 40 proc. mažesnė negu vyrų vidutinė pensija²⁷. Įgyvendinama „Strateginę veiklą siekiant lyčių lygybės 2016–2019 m.“ Komisija yra pasiryžusi toliau siekti lyčių lygybės prioritetinėse srityse ir 2017 m. pateiks iniciatyvą, skatinančią geresnę tiek vyrų, tiek moterų darbo ir asmeninio gyvenimo pusiausvyrą.

Pabėgėlių krizės sąlygomis 8 prioriteto („Nauja migracijos politika“) įgyvendinimas padeda siekti kelių DVT.

Tokių pabėgėlių srautų pasaulis nematė nuo Antrojo pasaulinio karo pabaigos – šiuo metu visame pasaulyje yra 65 milijonai žmonių, kurie buvo priversti palikti savo gyvenamąją vietą²⁸. Todėl reikalinga nauja visapusė migracijos politika, kuri skatintų pabėgėlius naudotis teisėtai migracijos keliais ir mažintų neteisėtos migracijos srautus – tai išgelbėtų gyvybes, padėtų išlaikyti žmogaus orumą, prisidėtų prie ekonomikos augimo ir sumažintų nelygybę (pvz., **1 ir 10 DVT**). Migracijos valdymas yra ne tik ES valstybių narių, bet ir ES ir tranzito bei kilmės šalių bendra atsakomybė. Europos migracijos darbotvarkė²⁹ ir tolesni pagal ją vykdomi veiksmai, įskaitant naują partnerystės su trečiosiomis šalimis modelį³⁰, ir yra tokia visapusė politika, pagrįsta pagrindinių teisių laikymusi, pasitikėjimu, solidarumu ir abipuse atskaitomybe.

2.3. Europos Sąjunga – pasaulinė partnerė, pasiryžusi skatinti 2030 m. darbotvarkės įgyvendinimą

2030 m. darbotvarkės vizija visiškai atitinka **ES išorės veiksmų** tikslus, įskaitant darnaus vystymosi siekį³¹. Visuotinėje Europos Sąjungos užsienio ir saugumo politikos strategijoje³² išdėstyta ES išorės veiksmų strateginė kryptis ir aiškiai parodomas sąsajos su 2030 m. darbotvarka. Joje akcentuojama, kad ES išorės veiksmai turi būti visapusiški ir kad ES turi visapusiškai siekti didinti ES poveikį pasauliui reaguojant į smurtinius konfliktus ir krizes bei siekiant jų išvengti, be to, kad ES ir valstybių narių pozicijos turi būti geriau suderintos. Darnaus vystymosi tikslai bus horizontaliosios viso visuotinės strategijos įgyvendinimo gairės³³. Visuotinėje strategijoje pabrėžiama, kad mūsų saugumas tiesiogiai susijęs su gerove

²⁵ Eurostatas.

²⁶ http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/gender-decision-making/database/business-finance/supervisory-board-board-directors/index_en.htm

²⁷ Eurostatas.

²⁸ Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro biuro (UNHCR) leidinys „Global trends: forced displacement in 2015“ (2015)

²⁹ COM (2015) 240.

³⁰ COM (2016) 385.

³¹ Europos Sąjungos sutarties 21 straipsnio 2 dalies d punktas.

³² Visuotinė Europos Sąjungos užsienio ir saugumo politikos strategija „Bendra vizija, bendri veiksmai: stipresnė Europa“, 2016 m. birželio mėn.

³³ Tarybos išvados dėl visuotinės ES užsienio ir saugumo politikos strategijos (5 punktas), 2016 m. spalio 17 d.

mūsų šalia esančiuose regionuose, įskaitant ES plėtrą ir kaimynines šalis. Perfrazuojant darnaus vystymosi tikslus, valstybių ir visuomenių atsparumo skatinimas visais lygmenimis – tai būdas skatinti pasaulio stabilumą ir darnų vystymąsi, kartu didinant ir pačios Europos saugumą bei gerovę.

ES plėtros politikoje pagrindinis dėmesys ir toliau bus skiriamas tokiems klausimams kaip įstatymo viršenybė, įskaitant saugumą, pagrindines teises, demokratines institucijas ir viešojo administravimo reformą, taip pat ekonominiam vystymuisi ir konkurencingumui. Šie pagrindiniai dalykai, kurių reikia, kad šalis atitiktų Kopenhagos ir Madrido narystės kriterijus, atitinka ir pagrindinius 2030 m. darbotvarkės principus.

Į 2015 m. persvarstytą **Europos kaimynystės politiką** įtraukta diferencijuotų partnerystių su kaimyninėmis šalimis koncepcija, kurios pagrindinis tikslas – stabilizavimas. Ši politika suteikia ES reikiamų priemonių užmegzti ryšius su šalimis partnerėmis saugumo, atsparumo didinimo, gero valdymo, demokratijos ir žmogaus teisių, ekonominio vystymosi, infrastruktūros sujungimo, energetikos, migracijos ir judumo srityse, taigi prisideda prie darnaus vystymosi.

ES veiksams tenka ypatingas vaidmuo siekiant **užkirsti kelią įvairioms krizėms pasaulyje, jas valdyti ir spręsti**: ES vykdo bendros saugumo ir gynybos politikos misijas, skiria didelę finansinę pagalbą per Afrikos taikos priemonę, o neseniai naujoje saugumo sektoriaus reformos strateginėje programoje³⁴ pasiūlyta remti pajėgumų stiprinimą siekiant saugumo ir vystymosi. ES skatins taikyti platesnę saugumo koncepciją, apimančią įtraukias ir atskaitingas visų lygmenų institucijas.

ES propaguoja **teisėmis grindžiamą požiūrį** į vystomąjį bendradarbiavimą, ir jis yra labai svarbus įgyvendinant DVT. Šis požiūris apima visas žmogaus teises ir skatina įtrauktį ir dalyvavimą, nediskriminavimą, lygybę ir teisingumą, skaidrumą ir atskaitomybę. Lyčių lygybė – viena svarbiausių ES vertybių, įtvirtinta jos teisinėje ir politinėje sistemoje. Visose ES išorės veiksmų srityse moterų teisės, lyčių lygybė ir moterų bei mergaičių įgalinimas bus prioritetas.

Įgyvendinant 2030 m. darbotvarkę labai svarbus vaidmuo tenka **ES vystymosi politikai**. Aktyviausiai pasaulyje vystymosi srityje teikianti ES ir jos valstybės narės turi didžiulę įtaką įgyvendinant DVT visame pasaulyje. Todėl kartu su šiuo komunikatu Komisija teikia pasiūlymą dėl **naujo Europos konsensuso dėl vystymosi**³⁵, kuriame atkartojamas 2030 m. darbotvarkėje įtvirtintas holistinis požiūris. Naujo konsensuso pasiūlyme numatyta siekti pagrindinio skurdo panaikinimo tikslo sistemingai integruojant socialinį, ekonominį ir aplinkos lygmenis ir stiprinant sąsajas tarp vystymosi ir saugumo, taip pat tarp humanitarinių ir migracijos klausimų.

Naujame Europos konsensuso pasiūlyme taip pat numatytas visai kitoks jo įgyvendinimas. Tai bus daug daugiau nei tradicinė tarptautinė parama vystymuisi – numatoma sutelkti daug didesnes lėšas, kurių reikia DVT įgyvendinti, jas derinti su vietos ištekliais ir pritraukti privačiųjų investicijų. Jame taip pat pabrėžiamas geros vietinės ir tarptautinės politikos, įskaitant jų derėjimą, vaidmuo. Geras šio naujo požiūrio į įgyvendinimą pavyzdys – neseniai

³⁴ JOIN(2016) 31 *final*.

³⁵ COM (2016) 740.

pasiūlytas Investicijų plano Europai sėkminga patirtimi grindžiamas **Išorės investicijų planas**³⁶.

Be to, naujo Europos konsensuso dėl vystymosi pasiūlyme Komisija siūlo kitą darbo su šalimis partnerėmis ir su valstybėmis narėmis būdą – bendrai planuoti ir bendrai įgyvendinti veiksmus, kad jie būtų nuoseklesni, labiau vienas kitą papildantys ir veiksmingesni. Taip pat akivaizdu, kad turi būti puoselėjama diferencijuota **partnerystė**, priklausomai nuo mūsų partnerių kelių ir poreikių. Daugiausia dėmesio turi būti skiriama labiausiai skurstantiems ir pažeidžiamiausiems, kartu pripažįstant labiau pažengusių besivystančių šalių vaidmenį siekiant DVT. Komunikatas dėl santykių su Afrikos, Karibų ir Ramiojo vandenyno valstybių grupe ateities, susijęs su **Kotonu susitarimą pakeisiančia sistema**³⁷, kuri taip pat patvirtinta kartu su šiuo komunikatu, yra svarbiausias šios individualizuotos partnerystės pavyzdys.

ES humanitarinė pagalba ne tik atlieka svarbų vaidmenį teikiant gyvybės gelbstinčią pagalbą, bet ir padeda mažinti žmonių pažeidžiamumą ir išsaugoti jų orumą. Neretai trapiose valstybėse situaciją dėl susidariusio didžiulio nuolatinio skurdo dar pablogina pasikartojantys gaivalinių nelaimių ir niokojančių konfliktų ciklai, dėl kurių humanitarinės sąlygos tampa dar sunkesnės, stabdoma vystymosi pažanga ir tai neigiamai paveikia ištisų regionų ir visuomenių stabilumą. ES aktyviausiai padeda didinti pažeidžiamiausių bendruomenių atsparumą. Siekdama, kad bendri veiksmai būtų veiksmingesni, ji ieško naujų būdų ir todėl susieja humanitarinę pagalbą, ilgalaikį vystomąjį bendradarbiavimą ir einamąją politinę veiklą, taip prisidėdama prie skurdo mažinimo.

Komunikate „Prekyba visiems“ išdėstyta **ES prekybos politika** yra labai palanki darniam vystymuisi visame pasaulyje, visų pirma tuo, kad joje daug dėmesio skiriama prekybos ir vystymosi sąsajai. Prekybos susitarimai, pavyzdžiui, ekonominės partnerystės susitarimai, ir prekybos režimai, pavyzdžiui, „Viskas, išskyrus ginklus“ ir išplėstoji bendroji lengvatinių muitų tarifų sistema (GSP+), yra didelė paspartis darniam vystymuisi, nes juose prekyba susiejama su vystymusi ir geru valdymu.

ES poveikis už jos sienų nesiriboja tik išorės veiksmų darbotvarke. Daugelis ES vidaus politikos priemonių kartu padeda įgyvendinti ir darnaus vystymosi tikslus visame pasaulyje. Todėl darnaus vystymosi tikslams įgyvendinti būtina **visų ES politikos krypčių darna**. Politikos nuoseklumas vystymosi srityje yra esminė ES pastangų, kuriomis siekiama įvykdyti Europos sutartyse įtvirtintą darnaus vystymosi užduotį, dalis. Nuoseklaus požiūrio pridėtinę vertę patvirtina ir konkretūs projektai, pavyzdžiui, energetinės jungtys Afrikoje ir su Europa Viduržemio jūros regione, taip pat ES veiksmai kuriant tvarias pasaulines tiekimo grandines, pavyzdžiui, medienos ir drabužių sektoriuose.

3. KAIP ES TOLIAU ĮGYVENDINS 2030 M. DARBOTVARKĘ

3.1. Valdymas

Siekiant darnaus vystymosi reikia holistinio ir tarpšakinio požiūrio į politiką, kad ekonominiai, socialiniai ir aplinkos uždaviniai būtų sprendžiami kartu. Todėl darnus vystymasis galiausiai yra valdymo uždavinys, kuriam reikia tinkamų priemonių norint

³⁶ COM (2016) 581 *final*.

³⁷ JOIN (2016) 52.

užtikrinti politikos nuoseklumą teminėse srityse ir tarp ES išorės veiklos ir kitų jos politikos krypčių.

Dirbti pagal tokį principą labai padeda **nauja šios kadencijos Komisijos struktūra**, kurioje pirmininko pavaduotojams pavedami konkretūs projektai. Projektų komandos, kurioms atitenka skirtingos sektorinės politikos kryptys, stengiasi užtikrinti, kad dedant pastangas vienoje politikos srityje būtų prisidedama ir prie kitų sričių iniciatyvų ir taip susiklostytų darni darbotvarkė, kurios dalys viena kitą stiprina. Be to, naujai pirmojo pirmininko pavaduotojo pareigybei priskirta horizontalaus pobūdžio atsakomybė už darnų vystymąsi. Siekiant užtikrinti politikos nuoseklumą, pirmasis pirmininko pavaduotojas koordinuos Komisijos darbą, kad 2030 m. darbotvarkė būtų įgyvendinama aktyviai.

Kitas būdas darnų vystymąsi toliau integruoti į Europos politiką – tai taikyti Komisijos **geresnio reglamentavimo priemonės**. Atlikdama kiekvieną poveikio vertinimą, Komisija privalo įvertinti poveikį aplinkai, socialinį ir ekonominį poveikį, kad darnumas būtų tinkamai apsvarstytas ir numatytas. Per *ex post* vertinimus taip pat privaloma visus tris aspektus analizuoti pagal griežtai integruotą modelį. Apie šią racionalizavimo pastangą byloja sugriežtintos poveikio vertinimo gairės ir išsamesnės procedūros, kurios buvo vienas svarbiausių 2015 m. priimto geresnio reglamentavimo dokumentų rinkinio elementų. Kitomis geresnio reglamentavimo priemonėmis – suinteresuotųjų šalių skatinimu dalyvauti ir viešosiomis konsultacijomis – vykdomas su 2030 m. darbotvarke glaudžiai susijęs reikalavimas užtikrinti įtraukumą.

Europos semestras (ES ekonomikos valdymo sistema) labai orientuotas į užimtumą ir socialinės srities rezultatus, taigi juo siekiama Europos Sąjungoje įtvirtinti darnesnį socioekonominį modelį.

3.2. Finansavimas

ES biudžetas, kuris sudaro maždaug 1 proc. ES bendrųjų nacionalinių pajamų (BNP), yra investicinis biudžetas, kuriuo papildant nacionalinius biudžetus ir daugelį ES politikos ir reguliavimo priemonių siekiama spręsti uždavinius Europos ir tarptautiniu lygmeniu. Komisija į ES biudžeto ir išlaidų programas jau yra integravusi didžiąją dalį DVT būdingų ekonominių, socialinių ir aplinkos aspektų. ES 2014–2020 m. išlaidų programų veiklos rezultatų plane jau yra elementų, kurie padės rengti ataskaitas apie tuos tris aspektus.

Į rezultatus orientuoto ES biudžeto iniciatyva³⁸ taip pat siekiama užtikrinti, kad kiekvienas Europos mokesčių mokėtojų euras kuo labiau prisidėtų prie geresnės ateities kūrimo. Poslinkis nuo išlaidų skaičiavimo prie rezultatų vertinimo (užuot labiausiai rūpinusis atitiktimi taisyklėms siekiama ir didžiausių rezultatų) užtikrina pakankamai lankstų išteklių paskirstymą, kad būtų galima reaguoti į skubius poreikius ir sutelkti dėmesį į prioritetus.

Investicijų plane Europai, kuriuo skatinamas derėjimas su ES biudžetu, yra konkrečių nuorodų į DVT. Skirtingų sričių politika, tokia kaip **Europos struktūriniai ir investicijų fondai**, ir priemonės, pavyzdžiui, **Europos infrastruktūros tinklų priemonė**, yra kartu su **Europos investicijų banko** finansavimu taikomos siekiant darnumo tikslų, tokių kaip energijos vartojimo efektyvumas ir netaršus transportas, ir naudojant novatoriškas finansavimo priemones, kurios padeda užtikrinti būtiną reikiamą investicijų mastą. Bent

³⁸ http://ec.europa.eu/budget/budget4results/initiative/index_en.cfm.

20 proc. ES biudžeto politiškai įsipareigota skirti veiksams klimato srityje. Be to, tikimasi, kad bent 60 proc. programos „**Horizontas 2020**“ biudžeto bus skirta darniam vystymuisi, o 35 proc. – veiksams klimato srityje. Be to, prisijungusi prie DVT įgyvendinimo pasaulinės partnerystės (**DVT 17**), ES kolektyviai įsipareigojo per 2030 m. darbotvarkės įgyvendinimo laikotarpį skirti 0,7 proc. BNP dydžio **oficialią paramą vystymuisi (OPV)**. Be to, artimiausiu metu ES kolektyviai skirs 0,15 proc. BNP dydžio OPV mažiausiai išsivysčiusioms šalims, o per 2030 m. darbotvarkės įgyvendinimo laikotarpį šis dydis pasieks 0,20 proc.

Svarstydamą daugiametę finansinę programą po 2020 m., Komisija nagrinės, kaip įgyvendinant 2030 m. darbotvarkę tinkamiausiai pasinaudoti ES biudžetais ir būsimomis finansinėmis programomis ir prisidėti prie valstybių narių pastangų.

3.3. Pažangos vertinimas nacionaliniu, JT regionų, ES ir pasauliniu lygmeniu

Labai svarbu sistemingai ir skaidriai stebėti pažangą. 2030 m. darbotvarkėje numatytas pažangos vertinimas ir peržiūra nacionaliniu, regioniniu ir pasauliniu lygmeniu. ES yra įsipareigojusi, savo veiksmus koordinuodama su valstybėmis narėmis, visais lygmenimis aktyviai veikti, kad įgyvendinant DVT būtų pasiekta didžiausia pažanga, piliečiams būtų atsiskaitoma ir nė vienas nebūtų paliktas nuošalyje.

Darbotvarkėje nurodyta 17 tikslų ir 169 uždaviniai, kurių įgyvendinimui pasaulyje stebėti kaip praktiška pirminė priemonė bus taikoma 230 rodiklių sistema, dėl kurios 2016 m. kovo mėn. susitarė JT statistikos komisija. 2030 m. darbotvarkėje taip pat numatytas stebėjimas JT regionų lygmeniu. Jungtinių Tautų Europos ekonomikos komisijos (JT EEK) regiono stebėjimo reikmėms yra rengiamos gairės, kaip JT EEK šalys turėtų rinkti statistinius duomenis, susijusius su darnaus vystymosi tikslais. Jungtinės Tautos prašo valstybių narių nacionaliniu lygmeniu sukurti pažangos ir ataskaitų teikimo sistemas.

Komisija padės stebėti DVT įgyvendinimo pažangą, teikti jos ataskaitas ir ją peržiūrėti ES kontekste. Be kita ko, Jungtinių Tautų aukšto lygio politiniam darnaus vystymosi forumui ji reguliariai teiks ataskaitas, kaip ES padeda įgyvendinti 2030 m. darbotvarkę.

Pirma apžvalga, kokia yra DVT įgyvendinimo padėtis ES ir jos valstybėse narėse, skelbiama kartu su šiuo komunikatu pasirodžiusiame Eurostato leidinyje³⁹. Nuo 2017 m. Komisija vykdys išsamesnį reguliarių darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimo ES stebėjimą. Tuo tikslu ji parengs orientacinių rodiklių sistemą ir naudosis įvairiu Komisijos, agentūrų, Europos išorės veiksmų tarnybos ir valstybių narių vykdomu stebėjimu ir vertinimu.

3.4. Bendra atsakomybė už įgyvendinimą ir paskata už laimėjimus

Darnaus vystymosi tikslai yra visų viešosios valdžios lygmenų ir pilietinės visuomenės bendradarbiaujamoji darbotvarkė, kurią patvirtino visos JT valstybės narės. Jie turi būti įgyvendinami palaikant partnerystės ryšius su visais.

Šiame komunikate išdėstyti metmenys, kaip 2030 m. darbotvarkę įgyvendins ES ir jos valstybės narės. Laikydamosi subsidarumo principo (išskyrus išimtinės kompetencijos sritis),

³⁹ Eurostatas, „Sustainable Development in the European Union - A statistical glance from the viewpoint of the UN Sustainable Development Goals“ (2016 m.)

ES veiks tik tose srityse, kuriose tikslus geriau pasiekti Sąjungos lygmeniu, o ne valstybių narių veiksmais. Todėl būtina glaudžiai bendradarbiauti su valstybėmis narėmis, o daugelį su darniu vystymusi susijusių klausimų turės spręsti pačios valstybės narės, kurios šiuo metu rengia savo nacionalines DVT įgyvendinimo ir ataskaitų teikimo savo piliečiams ir Jungtinėms Tautoms sistemas.

Miestai ir vietos valdžios įstaigos yra ypač svarbūs 2030 m. darbotvarkės vykdytojais: jiems skirtas atskiras tikslas (**DVT 11**) ir kiti su miestų teritorijomis susiję 2030 m. darbotvarkės uždaviniai. Nūdienos ekonominiai, aplinkos ir socialiniai uždaviniai yra susiję su miestais. Daugiau nei 70 proc. ES gyventojų gyvena miestų teritorijose, ir miestuose sukurama apie 85 proc. ES BVP⁴⁰. Tos miestų teritorijos yra Europos ekonomikos variklis ir novatoriškų darnumo sprendimų, skatinančių pereiti prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ir atsparios visuomenės, katalizatoriai. Tačiau miestuose atsiskleidžia ir giliausios problemos, tokios kaip nedarbas, segregacija, skurdas ir tarša.

Todėl kartu su vietos valdžios institucijomis bus visapusiškai įgyvendinama 2016 m. priimta ES miestų darbotvarkė, atsižvelgiant į visus darnaus vystymosi aspektus ir taip pat prisidedant prie pasaulinės Naujosios miestų darbotvarkės⁴¹ įgyvendinimo. Komisijai teks ypač svarbus ES miestų darbotvarkės įgyvendinimo vaidmuo. Ji turės atsižvelgti į miestų įvairovę ir jų atsakomybę, sąveiką su likusia teritorija; jai reikės teikti ekspertinę informaciją, įgyvendinti veiksmus ir suteikti sklandumo daugiapakopiam valdymo procesui.

Darnaus vystymosi bus siekiama ne vien viešojo sektoriaus iniciatyvomis. Tai bendra piliečių, pilietinės visuomenės, organizacijų ir įmonių darbotvarkė. Vis daugiau įmonių orientuojasi į DVT ir diegia įmonių socialinę atsakomybę savo pačių labui ir Europos ekonomikos bei visuomenės interesais. Europos įmonės gali rasti novatoriškų sprendimų ateities uždaviniams ir tapti pokyčių varikliu Europos Sąjungoje ir už mūsų sienų. Visa visuomenė turi vadovautis darnumu kaip orientyru daugelyje pasirinkimų, kuriuos kiekvienas pilietis, įmonė ir pilietinės visuomenės subjektas daro kiekvieną dieną.

Siekdama sukurti dinamišką erdvę, kurioje susitiktų skirtingos viešojo ir privačiojo sektorių suinteresuotosios šalys, Komisija inicijuos įvairių suinteresuotųjų subjektų platformą, kuriai bus pavesta keistis geriausia patirtimi DVT įgyvendinimo srityje valstybių narių ir ES lygmeniu ir rūpintis tolesniu jos taikymu. Ši platforma galėtų tapti mokymosi vieni iš kitų centru, kuriame suinteresuotosios šalys galėtų diskutuoti apie darnumui palankią veiklą ir informuoti kitus apie sėkmingai vykdomas iniciatyvas. Už iniciatyvas, kurios daro esminį poveikį įgyvendinant pasaulyje 2030 m. darbotvarkę, kasmet bus skiriamas Europos darnumo prizas.

4. IŠVADA

Europos Sąjungai, kuri yra pagrindinėmis vertybėmis ir teisingumu pagrįsta organizacija, JT 2030 m. darbotvarkė suteikia unikalią progą kurti geresnę ateitį. Globalus užmojis stengtis dėl žmonių, planetos ir gerovės, kuris yra darnaus vystymosi tikslų pamatas, visiškai atitinka mūsų europinę darbotvarkę – juk darnumas yra Europos skiriamasis ženklas. Suvokdami

⁴⁰ Eurostatas.

⁴¹ Priimta 2016 m. spalio mėn. Kite vykusioje JT konferencijoje „Habitat III“, A/CONF.226/4.

planetos ir jos išteklių ribas, didėjančią nelygybę ir tvaraus augimo reikšmę mūsų socialinės gerovės sistemų tęstinumui, norime Europos ir pasaulio ekonomiką pasukti nauju keliu, kad žmonės gyventų geriau ir visi, ypač jaunimas, gautų teisingą dalį

Norint užtikrinti ateitį reikia šiandien tinkamai pasirinkti politiką. Išnagrinėjus mūsų politikos sritis ir galiojančius ES teisės aktus aiškiai matyti, kad Europos veikla susijusi su visais septyniolika DVT. Be to, daugelis DVT yra glaudžiai susiję su svarbiausiais J.-C. Junckerio vadovaujamos Komisijos politiniais prioritetais. Darnaus vystymosi tikslų ES ir valstybės narės gali sėkmingai pasiekti tik tuo atveju, jei naujose politikos priemonėse nuo pat pradžios bus paisoma darnumo ir laikomasi politikos nuoseklumo ir jei dabartinės politikos priemonės visais lygmenimis bus įgyvendinamos su visomis suinteresuotosiomis šalimis kaip partnerėmis.

Komisija yra tvirtai pasiryžusi įgyvendinti 2030 m. darbotvarę šiais pagrindiniais veiksmiais ir valdymo sprendimais:

- Komisija integruos darnaus vystymosi tikslus į ES politikos kryptis ir iniciatyvas, o darnus vystymasis bus pagrindinis visų jos politikos krypčių orientyras. Esamose ir naujose politikos priemonėse reikėtų atsižvelgti į tris darnaus vystymosi ramsčius, t. y. socialinius, aplinkos ir ekonominius klausimus. Todėl Komisija užtikrins, kad jos politikoje geresnio reglamentavimo priemonėmis būtų užtikrintas darnumas.
- Nuo 2017 m. Komisija reguliariai teiks ataskaitas apie ES pažangą įgyvendinant 2030 m. darbotvarę.
- Siekdama visame pasaulyje skatinti darnų vystymąsi, ES toliau dirbs su išorės partneriais, naudosis visomis išorės politikos srityse turimomis priemonėmis ir ypač remis besivystančių šalių pastangas.
- Komisija yra pasiryžusi toliau įgyvendinti 2030 m. darbotvarę su Europos Parlamentu ir Taryba, abiem ES teisėkūros ir biudžeto valdymo institucijomis, ir su kitomis ES institucijomis, tarptautinėmis organizacijomis, pilietinės visuomenės organizacijomis, piliečiais ir kitomis suinteresuotosiomis šalimis.
- Komisija inicijuos įvairių suinteresuotųjų subjektų platformą, kuriai bus pavesta keisti geriausia patirtimi DVT įgyvendinimo srityje valstybių narių ir ES lygmeniu ir rūpintis tolesniu jos taikymu.
- Komisija inicijuos svarstymą, kaip toliau plėtoti ilgalaikę laikotarpio po 2020 m. viziją.

Valstybės narės raginamos toliau atsakingai rengti nacionalines DVT įgyvendinimo sistemas, kaip yra įsipareigojusios Jungtinėse Tautose, laiku įgyvendinti susijusių Europos politikos sričių priemones ir peržiūrėti daromą pažangą.

Lentelė. 2030 m. darbotvarkės darnaus vystymosi tikslai⁴²

2030 m. darbotvarkės darnaus vystymosi tikslai	
1 tikslas.	Panaikinti visų formų skurdą visame pasaulyje
2 tikslas.	Panaikinti badą, užtikrinti apsirūpinimą maistu ir geresnę mitybą ir skatinti tvarų žemės ūkį
3 tikslas.	Užtikrinti sveiką gyvenseną ir skatinti visų amžiaus grupių gerovę
4 tikslas.	Užtikrinti įtraukų ir vienodą kokybišką švietimą ir visiems suteikti mokymosi visą gyvenimą galimybių
5 tikslas.	Užtikrinti lyčių lygybę ir įgalinti visas moteris ir mergaites
6 tikslas.	Visiems užtikrinti tvarią vandentvarką ir galimybę gauti vandens bei sanitarines paslaugas
7 tikslas.	Visiems užtikrinti prieigą prie įperkamos, patikimos, tvarios ir modernios energijos
8 tikslas.	Skatinti nuolatinį, integracinį ir tvarų ekonomikos vystymąsi, visišką ir našų užimtumą bei deramą darbą visiems
9 tikslas.	Kurti atsparumo infrastruktūrą, skatinti integracinę ir tvarią industrializaciją ir skatinti inovacijas
10 tikslas.	Mažinti nelygybę šalių viduje ir tarp šalių
11 tikslas.	Miestus ir gyvenvietes padaryti įtraukius, saugius, atsparius ir tvarius
12 tikslas.	Užtikrinti tvarius vartojimo ir gamybos modelius
13 tikslas.	Imtis skubių veiksmų siekiant švelninti klimato kaitą ir jos poveikį*
14 tikslas.	Išsaugoti ir tausiai naudoti vandenynus, jūras ir jūrų išteklius siekiant darnaus vystymosi
15 tikslas.	Apsaugoti, atkurti ir skatinti tvariai naudoti sausumos ekosistemas, tvariai valdyti miškus, kovoti su dykumėjimu, sustabdyti dirvožemio blogėjimą ir pradėti jį gerinti ir sustabdyti biologinės įvairovės nykimą
16 tikslas.	Skatinti taikią ir įtraukią visuomenę siekiant darnaus vystymosi, užtikrinti visuotinę teisę kreiptis į teismą ir kurti veiksmingas, atskaitingas, įtraukias institucijas visais lygmenimis
17 tikslas.	Sustiprinti įgyvendinimo priemones ir atgaivinti pasaulinę darnaus vystymosi partnerystę
* Pripažįstant, kad Jungtinių Tautų bendroji klimato kaitos konvencija yra pagrindinis tarptautinis ir tarpvyriausybinių forumas, kuriame deramasi dėl pasaulinio atsako į klimato kaitą.	

⁴² JT rezoliucija A/RES/70/1.